

Nye vedtekter for Rødt – noen kommentarer

Fra Gudmund Dalsbø, første versjon 28. oktober 2022

Til landsmøtet i 2023 foreligger det et forslag til nye vedtekter for Rødt. En komite har vært i funksjon, og den har levert et veldig godt arbeid. Det er åpenbart at et parti som har holdt på i femten år og har omtrent tidobla seg i størrelse, trenger å se nøye på regelverket sitt. Det leverte forslaget er et godt utgangspunkt.

Jeg var med å skrive de første vedtektene til partiet og har bidratt til et par mindre revisjoner seinere. Jeg føler derfor et visst farskap på feltet, men det er sikkert en navlestreng som bør kuttes. Uansett har jeg tatt meg tid til en gjennomgang av det nye forslaget, som finnes her:

<https://roedt.no/landsmote-2023>. (Gjeldende vedtekter er her:

<https://roedt.no/styringsdokumenter>.)

I tillegg til et konkret forslag har komiteen levert tolv spørsmål, som den mener dekker de vesentligste av mulige uenigheter. Jeg starter med dem.

Endringsforslag som er gjengitt nedafor, er mine foreløpige formuleringer, og de er ikke formelt sendt inn på noen måte. Jeg veit ikke om de vil bli det. Om noen skulle synes noe av dette er fornuftig, anbefales det at de tar forslaga opp i eget lag og eventuelt får dem sendt inn.

1. Om Rød Ungdom skal være medlemmer i Rødt for å ha stemmerett

Nåværende vedtekter foreslår at RUs representanter i styre og stell i partiet også må være partimedlemmer. Flertallet i komiteen foreslår å stryke dette kravet heilt. Mindretallet foreslår at de må være Rødt-medlemmer for å ha stemmerett.

Jeg er **enig med mindretallet** i at en må være medlem i partiet for å kunne stemme. Flertallet argumenterer med at RU skal ha autonomi, og det er rimelig at de har som RU. Men det innebærer ikke at de skal kunne være med på beslutninger i Rødt uten å oppfylle krava til å være Rødt-medlem. Om vi ikke krever Rødt-medlemskap, betyr det blant annet at vi vil ha medlemmer i styringsorganene som står på sida av medlemspliktene og -rettighetene i § 2 og mulighetene for disiplinærtiltak i § 15. Komiteen foreslår ellers at (inntil?) ni prosent av delegatene på landsmøtet skal være fra RU – og potensielt da ikke-medlemmer. Det er en betydelig maktfaktor.

2. Forslag om begrensning i ansattes mulighet for å ha tillitsverv i partiet

Et mindretall i komiteen foreslår en bestemmelse om at tilsatte ikke kan ha tillitsverv. Flertallet er mot foreløpig og forslår i stedet en diskusjon om dette i løpet av kommende landsmøteperiode.

Jeg **støtter flertallet**. Den foreslåtte paragrafen er i alle høve for upresis, idet det er uklart hvordan en definerer ansatte og tillitsvalgte. Det er stadig flere tillitsverv som innebærer fulltids ansettelse. Det trengs også ei vurdering av om det er rimelig å kreve at en kontoransatt må si opp jobben sin om vedkommende vil stille til valg på et mindre tillitsverv.

3. Om adgang til å anke vedtak

Komiteen foreslår å stryke den generelle bestemmelsen om at medlemmer kan anke vedtak til et høyere organ. Begrunnelsen er at det fort kan bli mange saker. På den andre sida sier komiteen at det er vanskelig å se hvilke saker dette skulle være. Det er litt usammenhengende argumentasjon.

Jeg er usikker, men **heller mot å ville beholde regelen** i en eller annen form, eventuelt med ei innskrenking som innebærer at ikke ethvert medlem kan anke ethvert vedtak. Ei stryking av regelen vil sakens styrke lagas autonomi til å fastsette lokal politikk og aktivitet. Partiledelsen vil ha et

svakere legalt grunnlag for å gripe inn mot uttalelser og vedtak den mener er uheldig. Det kan tenkes saker der dette er bra eller dårlig, alt etter hva en synes sjøl i den konkrete saken.

4. Disiplinærbestemmelser

Komiteen foreslår ei større omskriving av denne bestemmelsen. Det nye forslaget overlater til landsstyret å fastsette detaljene for praktisk gjennomføring. Det er derfor vanskelig å si konkret om dette blir godt nok. Jeg er uansett negativ til at sentralstyret kan ekskludere. Jeg vil foretrekke at dette legges til landsstyret, mens sentralstyret kan suspendere inntil saken er behandla i landsstyret.

Ellers er beskrivelsen av mulige eksklusjonsgrunner svært vag, slik at dette teoretisk kan ramme alle («skadar eller motarbeider Raudt, eller bryt vedtektene»). Dette burde kvalifiseres noe mer f.eks. ved et tillegg som «i særlig grad» eller «i stor grad». Det vil kunne sikre enkeltmedlemmer mot tilfeldig «forfølgelse» i interne partistridigheter. Vi bør videre huske at vedtektene til partiet også har et privatrettslig element. Det kan tenkes at et medlem som føler seg urettmessig ekskludert, vil ønske å gå til rettsak for å få vurdert eksklusjonen. Slikt har skjedd i andre organisasjoner.

- **Endringsforslag til komiteens 15.1:** «Medlem som i særleg grad skadar eller motarbeider Raudt eller bryt vedtektene, kan ekskluderast. Medan undersøking i saka skjer, kan medlemskap eller verv suspenderast.» (Andre setning er flytta fra 15.2 hos komiteen.)
- **Endringsforslag til komiteens 15.2:** «Landsstyret fattar vedtak om eksklusjon ved kvalifisert fleirtal, 2/3 av dei røysteføre på møtet. Sentralstyret kan vedta mellombels suspensjon med vanleg fleital.»
- **Endringsforslag til komiteens 15.3:** Utgår.
- **Nytt punkt til § 15:** «Landsstyret gjer reglar for handsaming av tilbaketrekking frå verv, jf. § 4.7.»

5. Kvotering og representasjon

Komiteen foreslår å endre regelen om «minst 50 prosent kvinner» til «minst like mange kvinner som menn». Begrunnelsen er at det klargjør hvordan ikke-binære skal telles. Det virker kurant.

Jeg vil samtidig minne at både gjeldende vedtekter (slik jeg trur de tolkes) og det nye forslaget butter en del mot norsk lov når det gjelder kjønnsrepresentasjon i offentlige organ. Vår tolkning er vel at den som betegner seg sjøl som kvinne, er kvinne (og tilsvarende for menn). Lov om juridisk kjønn baserer seg imidlertid på det som er notert i folkeregisteret (ei opplysning som riktig nok relativt lett kan endres av den enkelte). Hvor vil jeg hen med dette? Si det. Det er i alle fall slik at om vi i en kommune nominerer og får valgt inn i kommunestyret tre personer, der den ene er cis-mann, den andre er transkvinne som ikke har endra kjønn i folkeregisteret og den tredje er ikke-binær registrert som mann, da har vi fulgt våre vedtekter, men vi har ingen juridiske kvinner til å sitte i ulike kommunale utvalg. Dette er kanskje mest ei teoretisk betraktning.

6. Økonomiske spørsmål og kontingent

Komiteen foreslår en del endringer når det gjelder kontingent, partistøtte og beinpenger. Det er vanskelig å si så mye om disse spørsmåla uten djupere innsikt i dagens praksis og partiøkonomien, men noen kommentarer likevel.

- Det er vanskelig å skjønne hvorfor størrelsen på kontingenten skal vedtas av landsstyret, mens fordelinga av inntektene er opp til landsmøtet. Jeg trur landsmøtet burde ha begge.
- Det står i begrunnelsen at komiteen vil «tydeliggjøre at for de som benytter avtalegiro/Rødrev, gjelder ikke nødvendigvis inntektssatsene». Jeg kan ikke se at dette framgår av forslaget.

- Komiteen foreslår å stryke oppfordring om å betale mer enn sats i kontingent. En konsekvens av dette vil muligens være at all innbetaling over sats ikke regnes som kontingent, men gave – og dermed ikke dekkes av landsmøtets vedtak om fordeling av kontingenten.
- Komiteen foreslår å stryke at Rødt lønner sine ansatte etter prinsippet om likelønn, fordi det er uklart hva dette innebærer. Det kan nok være. Men ordet finnes både i prinsippprogrammet og arbeidsprogrammet vårt, så det burde vel være mulig å finne ut av.

7. Ny vedtekt om folkevalgte

Ett medlem i komiteen foreslår en større ny paragraf om forholdet mellom folkevalgte og partiets organer og om eventuell binding av folkevalgte, herunder tas opp en tidligere uenighet om stortingsrepresentantene «styres» av sentrale organ eller sitt distrikt.

Jeg mener (deler av) denne paragrafen har mye for seg, men at forslaget har noe uforløst ved seg. Prinsippa bør drøftes nærmere. Kanskje det bør **settes opp som en diskusjon** i kommende landsmøteperiode.

8. Sammensetning av landsstyret

9. Nominasjon til landsstyret

Disse to punkta hører sammen. Komiteen foreslår en ny måte å sette sammen landsstyret på. Den virker ganske lur, med det store flertallet av medlemmene som «representanter» for geografiske områder. Det er ikke definert hva det vil si å «representere» noen. Er det nok å være bosatt i distriktet (og må man det), eller skal en også ha støtte fra lokallag og/eller distriktsstyre? Dette er forsøkt løst på to ulike måter. Flertallet vil at fylkene nominerer kandidater, og at valgkomiteen så setter sammen et heilhetlig forslag til landsmøtet. Mindretallet vil at representantene velges direkte fra fylkene.

Jeg har ingen sterke meninger om hva som er det beste, men om flertallets forslag foretrekkes, ville det kanskje vurderes å legge inn en bestemmelse som binder valgkomite og landsmøte til å velge mellom de kandidatene som er nominert fra distrikta.

10. Valg av delegater til landsmøtet

Dette er kanskje det største stridsspørsmålet. Rødt har til nå hatt direkte valg av delegater til landsmøtet fra alle lag. Nå er partiet blitt så stort at dette er problematisk, både praktisk og økonomisk. Komiteen kommer med to anbefalte forslag (med like stor støtte) og to alternativ som ingen stiller seg bak, mens ett komiteemedlem vil beholde dagens system.

Jeg skal ikke her si noe om hvilken modell som er best, men jeg vil foreslå en variant basert på erfaringer fra en tidlig fase i livet til en av Rødts forløpere. Da opererte vi med delegatkonferanser som valgte landsmøtedelegater. Disse konferansene var en slags landsmøter i miniatyr, det vil si at de gikk gjennom alle de viktigste sakene på landsmøtet, diskuterte dem og hadde avstemninger. Når det så kom til delegatvalg, så visste alle hva den enkelte mente og hva flertallet mente, og en kunne da ta hensyn til det ved valget. Jeg mener at det vil være lurt å legge opp til noe slikt, dersom delegatene ikke skal velges direkte fra laga. Og det betyr nok i praksis at det bør være egne møter for dette, og at valget ikke gjøres som et av mange punkter på distriktsårsmøtet.

Endringsforslag til alternativ A: 5) Fylkesorganisasjonen vel delegatar til landsmøtet. Landsstyret vedtar delegatnøkkel. Ingen fylke skal ha færre enn 5 delegatar eller meir enn 15 prosent av delegatane. **6)** Delegatane skal veljast på delegatvalsmøte i fylket. Møtet skal drøfte og ha avrøysting om alle dei viktigaste sakene som er til behandling på landsmøtet. Delegatane veljest blant dei tilstedevarande slik at det vert rimeleg balanse geografisk og minst halvparten kvinner. **7)** Om Raud

Ungdom har organisasjon i fylket eller distriktet, vel dei delegatar til landsmøtet i eit antal lik ein tidel av det samla delegattalet frå fylkes- eller distriktsorganisasjonen til partiet.

11. Organisasjonsstruktur

12. Forslag om at dagens distriktsstyrer i distrikt som er stortingsvalgkretser videreføres uendret med hensyn til rettigheter og status, men under nytt navn (fylkesdelslag)

Forslaga henger sammen. Det er i hovedsak snakk om å endre «distrikt» til «fylke», og det skyldes vel mest det kaoset som er laga med nasjonalt plan med å slå sammen og splitte opp fylker, samtidig som valgdistrikta til stortingsvalg er som før.

Jeg er ikke uenig i dette, men jeg misliker ordvalget når en går over fra å kalle noe «distriktsorganisasjon» til å kalle det «fylkeslag». Dette er ikke lag i ordets vanlige betydning. Jeg mener «lag» er en betegnelse som skal beholdes grunnenheten i organisasjonen. Akkurat som vi ikke kaller landsstyret for landslaget, bør vi holde oss til distriktsstyret/distriktsorganisasjonen som betegnelse på partiets mellomledd.

Dette innebærer for så vidt at det er unødvendig med den generelle endringa av «lag» til «lokallag», men den skader nå heller ikke.

Endringsforslag: Alle forekomster av «distriktslag» og liknende endres i samsvar med det som står over.

Andre kommentarer (paragraf for paragraf)

Paragraf 2 – om medlemsrettigheter og -plikter

§ 2.4 er språklig upresis. Det er jo ikke riktig at et medlem har *rett* til «sjølv å vere delegat». Medlemmet har rett til å være kandidat ved valg av delegater.

Endringsforslag til 2.4: «... å røyste ved val til og stille som kandidat til tillitsverv i partiet»

§ 2.6 («Medlemene har rett til å få rapportar om arbeidet til partileiinga og om utviklinga i partiet som heilskap.») bør strykes. Det er vanskelig å skjønne det reelle innholdet i dette. Det kan se ut som om hvem som helst kan be om rapporter om hva som helst, og det høres saktens fint ut. Men når retten til å anke vedtak foreslås strøket av kapasitetshensyn, så kan vel dette også gjelde denne regelen. Eventuelt må regelen presiseres bedre.

Endringsforslag til 2.4: Stryk.

§ 2.8 og 2.9 handler om at en ikke kan være medlem av eller stille til valg for andre parti/lister (2.8) eller tilhøre organisasjon som motarbeider Rødt (2.9). Jeg er skeptisk til disse punktene slik de er formulert. Vi har egne regler for suspensjon/eksklusjon, og det er foreslått at landsstyret skal utarbeide behandlingsregler for slike saker. Disse tilfellene bør tas inn i det samme regelverket. I forslaget ser det ut som folk kan strykes som medlem på samme kontormessige vis som en stryker ikke-betalende. Det er også et spørsmål om det er i samsvar med Grunnlovens rett til organisasjonsfrihet (§ 101) å nekte noen å være med i en organisasjon på så allment grunnlag. Hva som er en «organisasjon som motarbeider Rødt», er også svært uklart. Fagforbundet nærmer seg sterkt for tida.

Endringsforslag til 2.8 og 2.9: Stryk. Kan eventuelt tas inn noe om dette i ny § 15.

§ 2.10 er ny paragraf som sier at medlemmer bør være fagorganisert. Jeg er enig i faktum, men uenig i at Rødt skal vedta plikter for medlemmene som en ikke har tenkt å følge opp.

Endringsforslag til 2.10: Strykes.

Paragraf 3 om kontingent

Denne er foreslått endra, se kommentar under punkt 6 over.

Paragraf 4 om organisasjonsprinsipp

§ 4.7 er ny og handler om hvem som kan ta fra en tillitsvalgt vervet. Regelen problematiserer ikke at stadig flere tillitsverv er lønna i mer eller mindre grad, slik at det å plutselig ta fra noen et verv også er å ta fra dem levebrødet. Antakelig bør det lages nærmere saksbehandlingsregler her også, på samme vis som ved disiplinærsaker. Men dette trengs kanskje ikke å ta inn i vedtektene.

Paragraf 5 om lokallag

Komiteen foreslå å stryke setninga om at tvist om oppretting av lag kan ankes inn for landsstyret. Begrunnelsen er at det dekkes av den generelle ankebestemmelsen i §2.5, men dette er jo en bestemmelse komiteen enstemmig forslår å stryke.

Tilleggsforslag til 7.4: «Tvist knytta til godkjenning av lag kan bringast inn for landsstyret.» (Dette plasseres i § 7, ettersom andre ting om godkjenning av lag er foreslått flytta dit.)

I § 5.5 står det at distriktsstyret kan innkalle til ekstraordinært årsmøte i lokallag der «styret ikkje oppfyller pliktene sine etter vedtektene», men vedtektene sier ikke noe om hva som lagsstyrets plikter. (Tilsvarende gjelder i § 7.7, men distriktsstyret har faktisk noen definerte plikter.)

Endringsforslag til 5.5: «Ekstraordinært årsmøte i eit lokallag skal haldast om ein tredel av medlemene eller ein tredel av styret krev det. Distriktsstyret kan også innkalle til ekstraordinært årsmøte i eit lokallag.»

Paragraf 7 om distriktsorganisasjon

I § 7.2 heter det at distriktsstyret skal følge opp medlemmer som står utenfor lokallag, men i § 5.2 er det fastslått at alle medlemmer tilhører ett lag.

Endringsforslag til 7.2: Stryk andre setning («Styret skal følgje opp medlemer som står utanfor lokallag, og bygge partiet i distriktet.»)

Både i § 5 og 7 er det referert til «partileiinga». Dette er upresist.

- **Endringsforslag til 7.5:** «Partileiinga» endres til «sentralstyret».
- **Endringsforslag til 5.6 og 7.8:** «Partileiinga» endres til «partikontoret».

Det mulige forslaget om at distriktsårsmøtet skal nominere/velge folk til landsstyret, henger lite sammen med at årsmøtet innen utgangen av mars. I § 9 står det at landsmøtet skal holdes innen utgangen av mai. I praksis vil da landsmøtet måtte holdes i løpet av mai, ettersom alle innsendte forslag skal sendes delegatene seinest tre uker før landsmøtet. Mai er som kjent en måned med 1. mai, 17. mai og ofte himmelfart og pinse.

Paragraf 9 om landsmøtet

Regelen om at møtet skal holdes innen utgangen av mai, bør nok endres til juni. Jeg er også i tvil om det er lurt å åpne for ordinære landsmøter oftere enn annethvert år.

Endringsforslag til 9.1: Mai endres til juni. Ordet «minst» strykes.

Det er noe uklart hva komiteen mener om Rød Ungdoms representasjon på landsmøtet. I alternativ A til diskusjonspunkt 10 over står dette: «I tillegg vel Raud Ungdom sjølv delegatar til landsmøtet, tilsvarande ein tidel av det samla talet på delegatar frå fylkeslaga.» I gjeldende vedtekter står (§

10.6): «Raud Ungdom vel sjølv delegatar til landsmøtet, og får like mange delegatar frå kvart fylke som om Raud Ungdom sine medlemmer i fylket hadde vore eit lokallag i Raudt.» Jeg antar at det første skal erstatte det andre.

Skal Rød Ungdom velge delegater sentralt eller distriktsvis? Eller skal det være uavklart? Kan RU få delegater basert på antall medlemmer i et distrikt der de ikke har lokal organisering? Skal det nye forslaget leses som at RU skal ha 9 prosent av delegatene på landsmøtet uansett RUs størrelse?

Paragraf 10 om landsstyret

Nåværende regel om at vedtak i landsstyret kan ankes til landsmøtet, er foreslått strøket med henvisning til den generelle ankeregelen i § 2.5. Men denne er altså foreslått strøket. Jeg er likevel enig i at ankemuligheten fjernes. En kan like godt fremme en uenighet som egen sak til landsmøtet.

Den lange kulepunktlista om landsstyrets fullmakter kan leses som at den er utfyllende. Det er uheldig.

Endringsforslag til § 10: Overskrifta til kulepunktlista blir: «Landsstyret skal mellom anna:».

Paragraf 11 om sentralstyret

Det er foreslått en ny regel om at sentralstyret skal «sjå til at vedtaka frå landsmøtet vert gjennomførte». Fornuftig nok, men vedtak i landsstyret bør vel også nevnes.

Endringsforslag til § 11.1: «vedtaka frå landsmøtet» endres til «vedtak frå landsmøtet og landsstyret».

Paragraf 12 om arbeidsutvalget

Paragrafen (som er ny) fastslår hvem som er med i AU. Dette står også spesifisert i landsmøteparagrafen (§ 9).

Endringsforslag til § 9.3: To siste setninger (om AU) strykes, da tilsvarende tekst er foreslått inn i 12.2.

Paragraf 20 om vedtektene

I §2.5 er kvalifisert flertall definert som «2/3 av dei med stemmerett på landsmøtet». Dette er litt uklart, da det kan være personer med stemmerett som ikke er til stede i landsmøtesalen, typisk på siste møtedag, da alt er forsinka og noen må dra før møteslutt. Flisespikkeri kanskje, men dette er jo av de aller viktigste vedtak som skal treffes – så her bør ting være krystallklare.

Endringsforslag til § 20.5: Andre setning endres til «Endring krev kvalifisert fleirtal, 2/3 av dei med røysterett som er til stades på landsmøtet når saka vert tatt opp til votering.».